Kursbeskrivning Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt

Kursföreståndare Michaela Ribbing

Stockholms universitet

Innehåll

1 Allmänt om kursen 3
1.1 Innehåll och målsättning 3
1.2 Två delmoment – uppsats och traditionella studier 4
1.3 Förväntade studieresultat 4
1.4 Pedagogiken 6
1.5 Upplägg och progression 7
2 Närmare om kursens uppbyggnad 7
2.1 De olika kursmomenten 7
2.2 Undervisningsupplägg 9
2.3 Skriftliga och muntliga övningar 10
2.4 Obligatorier – examinerande moment 11
2.5 Innebörden av aktiv närvaro 12
2.6 Innebörden av aktiv närvaro på Zoom 12
2.7 Frågestunder och frivilliga moment via Zoom 13
2.8 Förutsättningar för dispens och kompletteringsuppgift 13
2.8.1 Moment som dispens inte ges för 13
2.8.2 Generell dispens för två seminarium – anmälan krävs innan seminarium 13
2.8.3 Vad händer om jag missar att göra en anmälan innan seminarium? 14
2.8.4 Dispens i undantagsfall för ytterligare ett seminarium 14
2.9 Vad gör jag om jag närvarat på åtta eller färre seminarier? 15
2.10 Rättelse i Athena vid felaktig närvaro 16
3 Internationella och komparativa inslag på kursen 16
4 Samverkan med det omgivande samhället 16
5 Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort 16
6 Krav för deltagande i undervisningen 17
6.1 Förkunskapskrav 17
6.2 Registrering 17
6.3 Gruppindelning och anmälningar 19

Stockholms universitet

7 Studieanvisningar 19
7.1 Kurslitteratur/läroböcker *(se även litteraturlistan)* 19
7.2 Källmaterial 20
7.3 Övrigt material 20
7.4 Rekommenderat material 21
7.5 Förberedelser inför undervisningen 21
8 Examination 23
8.1 Examinationsmoment 23
8.2 Tillträde till examination 23
8.3 Anmälan till tentamen 24
8.4 Handlingar som ska tas med till salstentamen 24
8.5 Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler vid salstentamen 24
8.6 Inlämning av tentamen 25
8.7 Betygskriterier tentamen 26
8.7.1 Betygskriterier enligt den fyrgradiga betygsskalan 26
8.7.2 Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan 27
8.7.3 Kommentarer till betygskriterierna 28
8.8 Bedömningskriterier uppsats 29
8.9 Begäran om omprövning 29
9 Funktionsnedsättning 30
9.1 Pedagogiska stödformer 30
9.2 Examination vid funktionsnedsättning 30
10 Studentinflytande och kursutveckling 30
11 Kontaktuppgifter 31

Stockholms universitet

Varmt välkomna till kursen Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt!

1 Allmänt om kursen

1.1 Innehåll och målsättning

Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt (21 hp) utgör en obligatorisk kurs inom ramen för Juristprogrammet vid Stockholms universitet. Kursen omfattar förvaltningsrätt, vilket inbegriper allmän och speciell förvaltningsrätt samt allmänna handlingar och sekretess, och kommunalrätt, ämnen som sammantaget utgör en central del av den offentliga rätten. I kursen behandlas även förvaltningsprocessrätten. Den övergripande målsättningen med kursen är att förmedla kunskaper om rättsregler och rättsprinciper inom centrala delar av förvaltnings-, kommunal- och förvaltningsprocessrätten. Vidare avser kursen att ge dig förmåga att tillämpa och tolka rättsregler och rättsprinciper samt att analysera juridiska fråge- och problemställningar på det förvaltnings- och förvaltningsprocessrättsliga området, liksom inom kommunalrätten.

Den allmänna förvaltningsrätten handlar främst om myndigheternas handläggning av ärenden, medan den speciella (sektorspecifika) gäller olika sakområden såsom miljörätt och socialrätt. De beslut som myndigheterna fattar kan normalt överklagas till förvaltningsdomstol. Förvaltningsprocessrätten avser reglerna i dessa domstolar. Den allmänna kommunalrätten omfattar dels kommunernas kompetens, dvs. vad en kommun får besluta om och göra, dels hur kommunerna är organiserade och vilka organ som svarar för vad. Vid sidan av dessa moment studeras offentlighetsprincipen, dvs. när handlingar hos myndigheter och andra organ blir allmänna och i vilken utsträckning de då kan sekretessbeläggas.

Kursen Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt innehåller följande kursmoment:

• *Allmän förvaltningsrätt*; de regler och principer som generellt gäller för myndigheters ärendehantering, inklusive de krav europarätten ställer på den nationella förvaltningen.

• *Allmän kommunalrätt*; de regler och principer som styr kommunernas befogenheter och funktionsfördelningen i den kommunala organisationen. Kommunalrätten knyter även i hög grad an till den speciella förvaltningsrätten.

• *Allmänna handlingar och sekretess*; de regler och principer som bestämmer när en handling är allmän och därför som huvudregel ska lämnas ut samt under vilka förutsättningar som sekretess gäller för uppgifter inom det offentligas verksamheter.

Stockholms universitet

• *Speciell förvaltningsrätt*; de regler som gäller inom olika sakområden, t.ex. vad som krävs för att komma i åtnjutande av sociala förmåner, när en verksamhet har sådan miljöpåverkan att den är tillståndspliktig, i vilken utsträckning barn och psykiskt sjuka kan tvångsvårdas samt vad offentlig upphandling är och hur en upphandling går till och kan överprövas.

• *Förvaltningsprocessrätt*; de regler och principer som tillämpas av förvaltningsdomstolarna vid främst överprövning av myndighetsbeslut.

1.2 Två delmoment – uppsats och traditionella studier

Organisatoriskt är kursen uppdelad i två delmoment, formellt sett två delkurser. Det första delmomentet innefattar studier i förvaltningsrätt, kommunalrätt och förvaltningsprocessrätt. Under delmomentet ingår även ett seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol. Delmomentet motsvarar sammanlagt 15 högskolepoäng och löper under hela kursen.

Inom ramen för det andra delmomentet, parallellt med ovan nämnda studier, författar du en längre uppsats. Ett syfte med uppsatsen är att träna dig inför det avslutande examensarbetet i att författa längre akademiska texter och kritiskt tänkande. Momentet motsvarar 6 högskolepoäng.

1.3 Förväntade studieresultat

Nedan anges de förväntade studieresultaten, vilka även finns beskrivna i Kursplanen. I den anges även kursmålen.

Delkurs Förvaltningsrätt, kommunalrätt och förvaltningsprocessrätt

Kunskap och förståelse
Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:
– visa kunskap i och förståelse av centrala förvaltnings- och kommunalrättsliga samt förvaltningsprocessrättsliga frågeställningar, inbegripet systematiken och terminologin på området.

Färdighet och förmåga
Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:
– visa förmåga att med hjälp av relevanta juridiska metoder tillämpa och tolka förvaltnings- och kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga regler och bedöma förvaltnings- och kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga problem,
– visa förmåga att med hjälp av juridisk metod systematiskt, kritiskt och självständigt identifiera, formulera och analysera förvaltnings-, kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga frågeställningar,

Stockholms universitet

– inom givna tidsramar författa en längre uppsats, och
– inom givna tidsramar i grupp genomföra en fallövning och ett rättegångsspel samt redovisa och förklara resultatet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt
Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:
– visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt, och
– kritiskt bedöma och värdera förvaltnings-, kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga frågeställningar med hänsyn till relevanta samhälleliga frågor.

Delkurs Uppsats

Kunskap och förståelse
Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:
– visa kunskap i och förståelse av centrala förvaltnings- och kommunalrättsliga samt förvaltningsprocessrättsliga frågeställningar, inbegripet systematiken och terminologin på området.
– visa insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Färdighet och förmåga
Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:
– visa förmåga att med hjälp av relevanta juridiska metoder tillämpa och tolka förvaltnings- och kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga regler och bedöma förvaltnings- och kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga problem,
– visa förmåga att med hjälp av juridisk metod systematiskt, kritiskt och självständigt identifiera, formulera och analysera förvaltnings-, kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga frågeställningar och
– inom givna tidsramar författa en längre uppsats.

Värderingsförmåga och förhållningssätt
Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:
– visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt, och
– kritiskt bedöma och värdera förvaltnings-, kommunal- samt förvaltningsprocessrättsliga frågeställningar med hänsyn till relevanta samhälleliga frågor.

Samtliga förväntade studieresultat examineras.

Stockholms universitet

1.4 Pedagogiken

Kursens övergripande pedagogiska målsättning är att ge varje blivande jurist insikter i och kunskaper om de regelverk som styr statliga förvaltningsmyndigheters, kommuners och förvaltningsdomstolars verksamhet. Verksamheten är av betydelse för såväl fysiska personer, rätt till utbildning, socialförsäkringsförmåner m.m., som juridiska personer, t.ex. de tillståndskrav som gäller på den finansiella marknaden och den tillsyn som bedrivs inom flertalet områden.

En viktig del i kursen, liksom i kursen Statsrätt, är att tydliggöra relationen mellan politisk verksamhet och juridik. Ytterst är förvaltningsrätten alltid en spegling av politiska målsättningar. Till detta kommer förståelsen för hur förvaltningsrätten påverkar möjligheterna att agera inom de civilrättsligt reglerade områdena. Ett företag måste i sin affärsverksamhet alltid väga in de krav och begränsningar som följer av tvingande offentligrättsliga regler.

Som en del i kursen ingår även internationella perspektiv, särskilt gällande europarättens inflytande på svensk rätt. Kursen ger en god grund för studenter som önskar läsa ämnet vidare på specialkursnivå.

Undervisningen har utformats för att aktivera och stimulera studenterna till juridisk problemlösning. Strävan är att samtliga moment – inte bara studiet av författningstext och doktrin, utan även studiet av rättsfall, myndighetsbeslut, fiktiva fall och övningsfrågor – ska ge en god färdighetsträning för blivande jurister. Vissa undervisningsmoment förutsätter förberedelse enligt särskilt angivna instruktioner, t.ex. seminarierna. Andra moment, t.ex. caseseminariet, aktualiserar många gånger nya frågor under undervisningstillfället. Detta kräver att du dessförinnan har tillägnat sig goda kunskaper i relevant litteratur. Pedagogiken är således till stor del inriktad på problemlösning och färdighetsträning. Föreläsningarna syftar främst till att ge struktur och överblick samt att lyfta fram särskilda svårigheter.

Den offentliga rätten präglas starkt av legalitetsprincipen, vilket innebär att lagstiftningen har en central ställning vid studiet av ämnet. Ett utmärkande drag för förvaltningsrätten i stort är emellertid att många frågor regleras på lägre nivå än lag, dvs. genom förordningar och föreskrifter. Det innebär särskilda svårigheter, eftersom förarbeten saknas. Rättspraxis spelar därmed inte sällan en avgörande roll. Vid sidan om domstolsavgöranden ägnas i kursen stort intresse åt JK- och JO-avgöranden, eftersom dessa beslut ger vägledning till olika offentliga organ. De ges därför stor betydelse i den offentligrättsliga litteraturen.

Under kursen ska studenterna även skriva en uppsats. Under skrivandet ges möjlighet till grupphandledning. Genom uppsatsen ska studenterna tränas i skriftlig framställning.

Stockholms universitet

Muntlig framställning tränas under seminarier, Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol, caseseminariet och PBL-övningarna (PBL står för problembaserat lärande, se avsnitt 1.4 Pedagogiken).

1.5 Upplägg och progression

Notera att det finns en pedagogisk tanke bakom schemat. Vi inleder med den *allmänna förvaltningsrätten*, som främst handlar om förvaltningsmyndigheternas handläggning av ärenden. Kommuner och regioner ansvarar för en stor andel av den offentliga förvaltningen och handlägger många ärenden av stor betydelse för både privatpersoner och företag. *Kommunalrätten* följer därför efter den allmänna förvaltningsrätten. Av stor betydelse för insynen i det allmännas verksamhet, och därmed rättssäkerheten, är regleringen om myndigheters skyldighet att lämna ut allmänna handlingar. Efter kommunalrätten övergår vi därför till *offentlighet och sekretess*. När vi klarat av de mer generella delarna av förvaltningsrätten övergår vi till den *speciella förvaltningsrätten*, vilken behandlar olika verksamhetsområden som t.ex. migrationsrätt och politirätt. Efter att förvaltningsmyndigheterna fattat beslut aktualiseras möjligheten att överklaga dessa, vilket behandlas inom ramen för *förvaltningsprocessrätten.*

Schemat är således utformat utifrån en tanke om progression inom ramen för kursen och studenter förväntas vara inlästa på de ämnen som har behandlats tidigare på kursen.

Kursen kan upplevas något utmanande för vissa studenter, med inledningsvis parallella delkurser i form av uppsats och traditionella studier av ovan beskrivna ämnesområden. Det är därför centralt att redan från kursstart planera och avsätta tid för studier.

Vi lägger stor vikt vid problembaserat lärande (PBL) på kursen. PBL ingår som ett led i Stockholmsmodellen och det övergripande syftet är att stärka förmågan till kritiskt tänkande inom kursens områden. Förmågan inkluderar färdigheter som att göra rättsliga analyser, värdera bl.a. rättskällor, dra slutsatser samt att reflektera över om t.ex. den rättsliga argumentationen är logisk och hållbar. Ämneskunskaper och förmåga att använda juridiska metoder är helt centrala för att kunna utveckla ett kritiskt tänkande. Genom PBL-övningarna och ett virtuellt case (VLC), som är frivilliga men rekommenderas starkt att genomföras, ges vid sidan om övrig undervisning goda möjligheter att träna upp dessa färdigheter.

2 Närmare om kursens uppbyggnad

2.1 De olika kursmomenten

Studierna i förvaltningsrätt kan delas in i fem olika moment. Som ett genomgående stråk i kursen – om än i olika grad – ingår europarätten.

Stockholms universitet

Allmän förvaltningsrätt

Den allmänna förvaltningsrätten utgör ett centralt kursmoment. I grunden handlar det om hur myndigheter ska handlägga ärenden på ett sätt som säkerställer att enskilda garanteras ett visst mått av rättssäkerhet vid myndigheterna maktutövning. Den centrala lagen på området är förvaltningslagen. Vid sidan av denna gäller ett antal allmänna rättsprinciper, vilka är väl så viktiga. Reglerna och principerna gäller såväl för statliga förvaltningsmyndigheter som för kommunala förvaltningsmyndigheter. Viktiga anslutande frågor är t.ex. i vilken utsträckning myndigheter kan ändra sina beslut samt när besluten är överklagbara och vem som då har klagorätt.

Allmän kommunalrätt

Kommunerna har vid sidan av den i specialförfattning reglerade verksamheten – den speciella förvaltningsrätten – en fri sektor inom vilken de kan bedriva olika typer av verksamhet, t.ex. stödja ungdomsidrotten, driva hamnverksamhet m.m. Gränserna för den fria sektorn studeras i detta avsnitt. Dessutom studeras hur kommunerna är organiserade och hur beslutsfattandet ter sig inom denna fria sektor. I momentet är det centralt att studera skillnader mellan handläggning av ärenden som överklagas genom förvaltningsrättsligt överklagande och ärenden som överklagas genom laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725). Skillnaderna är stora. Studierna utgår främst från reglerna i kommunallagen. Men även här har rättsområdet till stora delar utvecklats genom praxis. Rättsfall studeras därför även i detta kursmoment.

Allmänna handlingar och sekretess

Det femte kursmomentet handlar om offentlighetsprincipen. Centralt för momentet är när olika typer av dokument blir allmänna handlingar enligt reglerna i en av våra grundlagar, tryckfrihetsförordningen (1949:105). Av vikt i detta sammanhang är att kunna tillämpa reglerna på ny teknik och nya arbetsformer hos myndigheterna, inte minst vid samverkan mellan olika myndigheter och mellan myndigheter och privata subjekt. Reglerna om allmänna handlingar kompletteras med regler om sekretess i främst offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det är ett omfattande regelkomplex. Fokus ligger därför på att förstå de principiella överväganden och bedömningar som måste göras avseende sekretessens föremål, räckvidd och styrka m.m.

Speciell förvaltningsrätt

Med speciell förvaltningsrätt (sektorspecifik) avses de olika sakområdena inom vilka myndigheter agerar, t.ex. miljörätt, allmän ordning och säkerhet, socialrätt, tvångsvård

Stockholms universitet

av unga, missbrukare och psykiskt sjuka, liksom mer kommersiella områden såsom elrätt och regler om elektronisk kommunikation (mobilnät m.m.) och offentlig upphandling. Ämnet speciell förvaltningsrätt har nära koppling till den allmänna förvaltningsrätten på så sätt att det är den allmänna förvaltningsrätten som utgör grunden för *hur* myndigheten fattar beslut – främst tillstånds- och tillsynsbeslut – inom ett visst sakområde. Ämnet har vidare många anknytningspunkter med kommunalrätten, eftersom kommunerna har viktiga uppgifter inom den speciella förvaltningsrätten (s.k. specialreglerad kommunal kompetens), såsom tillståndsgivning och tillsyn inom miljörättsområdet. Den speciella förvaltningsrätten är mycket omfattande och endast delar av den kan studeras inom ramen för kursen, i vissa avseenden endast översiktligt.

I den speciella förvaltningsrätten ingår juristprogrammets miljösättsstrimma.

Förvaltningsprocessrätt

De beslut myndigheter fattar inom olika sakområden, den speciella förvaltningsrätten, kan regelmässigt överklagas till förvaltningsdomstol, dvs. förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen. I förvaltningsdomstol finns ca 600 måltyper. I detta kursmoment studeras de processuella reglerna och principerna som gäller i dessa domstolar. Centrala moment är klagorätt, kommunikation, ändring av talan och muntlig förhandling. Den viktigaste lagen på området är förvaltningsprocesslagen (1971:291) och lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Rättsområdet har dock till stora delar utvecklats genom praxis. Rättsfall studeras därför ingående i detta kursmoment. De processuella reglerna skiljer sig i viktiga delar från de som gäller i allmän domstol och att tydliggöra dessa skillnader och förvaltningsprocessrättens karaktärsdrag är ett viktigt syfte med undervisningen. Förfarandet i förvaltningsdomstol är i regel en fortsättning på myndigheternas beslutsfattande och momentet knyter därför an till kursmomenten allmän och speciell förvaltningsrätt. I momentet studeras även de särskilda regler som gäller då en kommuns beslut enligt kommunallagen, dvs. utanför den speciella förvaltningsrätten, överklagas. I denna del knyts an till kursmomentet allmän kommunalrätt.

2.2 Undervisningsupplägg

För samtliga moment gäller i princip samma undervisningsupplägg. Varje moment inleds med ett antal föreläsningar, vilka främst syftar till att ge en systematisk överblick över det aktuella rättsområdet. Föreläsningar ges i centrala ämnesavsnitt och syftar alltså till att ge översikt och därmed fungera som ett kompletterande moment vid inläsningen av kurslitteraturen. Vid vissa föreläsningar läggs dock fokus på en viss begränsad frågeställning.

Stockholms universitet

Föreläsningarna följs först av PBL-övningar och därefter seminarier inom respektive kursavsnitt. Under seminarierna sätts fokus på en eller flera rättsliga frågor som erbjuder särskilda svårigheter. Syftet med dessa är att ge studenterna träning i att identifiera och att lösa problem inom de ämnesområden kursen behandlar, samt att ge träning i juridisk analys och argumentation. Seminarierna ska även ge insikt i juridiska metodfrågor. Arbetet med rättsfall och JO-beslut vid seminarierna ska vidare bidra till förtrogenhet med det material som jurister med offentligrättslig inriktning vanligtvis arbetar med.

Under kursen ges även ett caseseminarium, vilket i stort sett har samma syfte som seminarierna. En viktig skillnad i förhållande till seminarierna är att caset inte kräver några förberedelser, utan att material tillhandahålls först i samband med undervisningstillfället. Centralt här är att studenterna har tillägnat sig kunskaper inom alla ämnesmoment, eftersom kunskaper är viktiga för att kunna identifiera och lösa de rättsliga problem som caset aktualiserar. Under caset fästs stor vikt vid samarbete i grupp.

Utöver föreläsningar, seminarier och caseseminariet finns ett Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol. Seminariet genomförs i samarbete med Förvaltningsrätten i Stockholm och Kammarrätten i Stockholm. Seminariet syftar dels till att ge ökad insikt om ämnets komplexitet, dels till att ge viss färdighetsträning på området.

Undervisningen kompletteras även genom författandet av en uppsats, vilken utgör en del av examinationen tillsammans med en tentamen.

Ytterligare moment av undervisningen är ett virtuellt case, *Virtual Law Case* (VLC). Momentet är frivilligt, men det rekommenderas starkt att det genomförs.

2.3 Skriftliga och muntliga övningar

Seminarieundervisningen, vilken är obligatorisk, och caseseminariet som också är obligatorisk, bygger på studenternas aktivitet och muntliga presentationer. Vilka förberedelser som krävs framgår under respektive seminarium på Athena.

Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol, som också är obligatoriskt, förutsätter aktivt deltagande av samtliga studenter. Närmare information om momentet ges på Athena (under Planeringar/Förvaltningsprocessrätt), under introduktionsföreläsningen samt vid ett inledande obligatoriskt förberedelseseminarium.

Under kursen ska studenterna även skriva en uppsats. Även detta moment är obligatoriskt och betyget kommer att vägas samman med betyget på salstentan till ett

Stockholms universitet

samlat slutbetyg på kursen. Närmare instruktioner för uppsatsmomentet ges i ett särskilt dokument, Uppsatsanvisningar, som finns på Athena/Planeringar/Uppsats.

VLC och PBL-övningarna avser bl.a. att öva upp förmågan att identifiera och lösa rättsliga problem som aktualiseras. PBL-övningarna avser även att stärka studenternas muntliga förmåga. Genom båda övningarna ges också tillfälle att samarbeta i grupp. Momenten är som framgått frivilliga, men det rekommenderas starkt att de genomförs.

2.4 Obligatorier – examinerande moment

Närvaro vid föreläsningar och PBL-övningar är frivillig. Av erfarenhet kan dock sägas att det är svårt att helt på egen hand tillägna sig de kunskaper och färdigheter som krävs för ett godkänt resultat vid examinationen. Med tanke på ämnets komplexitet är det därför en stark rekommendation att samtliga studenter närvarar vid all undervisning som erbjuds på kursen. Samtliga kursmoment är avsedda att vara förberedande inför främst tentamen.

Med examination avses samtliga moment under en kurs som har till syfte att mäta studentens förmågor och färdigheter i förhållande till kursens förväntade studieresultat. Obligatoriska undervisningsmoment i form av krav på aktivt deltagande utgör således också examination.

Kursen innehåller följande examinationsmoment:

* elva (11) seminarier – nio (9) seminarier efter den generella dispensen, se avsnitt 2.8 och om förutsättningarna för denna dispens.

* ett (1) caseseminarium. Notera att caseseminariet INTE ingår i de elva (11) obligatoriska seminarierna.

* Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol som inkluderar tre obligatoriska moment, se strax nedan. Notera att seminariet INTE ingår i de elva (11) obligatoriska seminarierna.

* salstentamen – Obs. anmälan sker i Ladok.

* uppsats.

Den som inte har uppfyllt samtliga examinationsmoment vid tentamen får inte tillgodoräkna sig sitt slutbetyg på kursen förrän momenten är genomförda och godkända. Fullgjort obligatoriskt undervisningsmoment är giltigt i två år.

Stockholms universitet

Under kursen ges ett antal seminarier – viss variation mellan olika terminer kan förekomma – i skilda ämnen. Seminarierna syftar till att ge träning i att lösa olika rättsliga frågor. Vid seminarier, liksom vid caseseminariet och Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol, gäller ett krav på aktiv närvaro, se närmare nedan.

Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol består av tre delar, som samtliga är obligatoriska:

1. deltagande i ”Förberedelseseminarium inför förhandlingsdagen på förvaltningsrätt och kammarrätt”,

2. aktivt deltagande i gruppsamarbete och

3. aktivt deltagande under förhandlingsdagen på förvaltningsrätt och kammarrätt.

Observera att alla tre delmoment är obligatoriska, dvs. du måste ha fullgjort samtliga delmoment för att obligatoriet ska vara uppfyllt. Deltagandet dokumenteras av läraren genom en närvarolista eller på annat sätt som anges på Athena. Omfattande information om detta moment i dess helhet med tillhörande material finns under Planeringar/Förvaltningsprocessrätt.

2.5 Innebörden av aktiv närvaro

Med aktiv närvaro avseende obligatoriska seminarium och caseseminarium menas att du ska ha förberett er enligt instruktioner samt vara beredda att redovisa och delta i diskussioner. Det kan förekomma gruppvisa skriftliga inlämningsuppgifter inför seminariet. I sådant fall ingår dessa uppgifter i obligatoriet.

Sen ankomst leder till att aktivitetskravet inte är uppfyllt. Om du blir sen ska du i första hand vända dig till kursadministratören för att försöka byta grupp.

2.6 Innebörden av aktiv närvaro på Zoom

Med aktiv närvaro avseende obligatoriska moment via Zoom menas följande:

- Att du ska ha förberett uppgifterna samt vara beredda att delta i diskussionerna av dessa och svara på tilltal, både i mindre grupper i breakout rooms och i helgrupp.
- Att du deltar på Zoom genom inloggning ditt studentkonto vid SU och vid inloggning anger fullständigt namn, dvs. det namn som är registrerat på kursen. Detta för att vi ska kunna stämma av vilka som har varit aktivt närvarande för att kunna publicera godkänd närvaro. Närvaro för studenter, som inte har deltagit med fullständigt namn, kommer inte att kunna registreras.

Stockholms universitet

- Att du deltar med kamera och mikrofon under hela undervisningstillfället. Mikrofonen ska dock vara avstängd när du ansluter och därefter när du inte pratar. Har du en dator utan kamera och mikrofon, kan du t.ex. använda din smartphone.
- Endast deltagande i den grupp du är registrerad i räknas som närvaro, om inte gruppbyte har medgivits i förväg.

Sen ankomst till Zoom mötet leder till att aktivitetskravet inte är uppfyllt. Om du blir sen ska du i första hand vända dig till kursadministratören för att försöka byta grupp.

2.7 Frågestunder och frivilliga moment via Zoom

Det kan under kursen förekomma att frågestunder och frivilliga moment hålls via Zoom. Följande gäller i dessa fall:

- Att du deltar på Zoom genom inloggning via ert studentkonto vid SU och vid inloggning anger fullständigt namn, dvs. det namn som är registrerat på kursen.

2.8 Förutsättningar för dispens och kompletteringsuppgift

2.8.1 Moment som dispens inte ges för

Dispens för Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol medges överhuvudtaget inte.

Dispens för caseseminariet kan inte heller medges, eftersom en skriftlig kompletteringsuppgift inte är att anse som en pedagogiskt likvärdig uppgift.

Inte heller kan dispens ges från uppsatsmomentet, eftersom det är en delkurs och därmed betygsgrundande. Konsekvenserna av att uppsatsmomentet inte fullgörs i tid under den termin du är förstagångsregistrerad framgår nedan under rubriken Examination och av Uppsatsanvisningarna, som finns på Athena under Planeringar/Uppsats.

2.8.2 Generell dispens för två seminarium – anmälan krävs innan seminarium

Obligatoriska seminarium förutsätter, som framgått, ett krav på aktiv närvaro och utgör ett examinationstillfälle. Utgångspunkten är därför deltagande i samtliga elva (11)

Stockholms universitet

seminarier. Uppkommer förhinder ska du i första hand kontakta kursadministrationen för gruppbyte.

Det finns elva (11) obligatoriska seminarier inom kursens ämnen, dvs. inom allmän förvaltningsrätt, kommunalrätt, offentlighet och sekretess, speciell förvaltningsrätt och förvaltningsprocessrätt, se schemat och Athena.

För **två (2)** av seminarierna kan dispens erhållas utan krav på ansökan enligt avsnitt 2.8.4 och kompletteringsuppgift. Det ställs dock krav på anmälan innan seminariet påbörjas.

- Obs. Anmälan krävs innan seminariet!

Anmälningsblanketten finns i Athena under Kursinformation och blanketten ska laddas upp i avsett forum under respektive seminarium (planeringsområde). Du ska lämna vissa uppgifter i blanketten, bl.a. skälet till att du inte kan delta. Sådant skäl kan vara t.ex. sjukdom, tandläkar- eller läkarbesök, begravning. Skälet behöver inte styrkas med intyg.

Skälet till att anmälan krävs är för att skapa ordning och reda på kursen och att den generella dispensen tillämpas lika för alla.

2.8.3 Vad händer om jag missar att göra en anmälan innan seminarium?

Om du missar att göra en anmälan innan ett seminarium och är frånvarande från seminariet har inte det obligatoriska momentet uppfyllts för seminariet. Det finns två effekter av en sådan miss:

1. den generella dispensen kan fortsättningsvis endast användas för **ett (1)** kommande tillfälle. Det beror på att kursens examinationsmoment (avsnitt 2.4) innebär deltagande vid nio (9) seminarier, efter den generella dispensen och
2. dispens vid laga förfall kan inte användas, dvs. dispens enligt nästföljande avsnitt.

2.8.4 Dispens i undantagsfall för ytterligare ett seminarium

I absoluta undantagsfall kan dispens medges från ytterligare **ett (1)** seminarium. Syftet med att meddela denna dispens ska i sådant fall vara att du genom dispensen kan fullgöra obligatoriet under innevarande termin. För denna dispens förutsätts att:

Stockholms universitet

1. du i Athena har anmält förhinder för två seminarier enligt den generella dispensen, pga. sjukdom eller liknande genom en anmälan, se avsnitt 2.8.2 och 2.8.3,
2. gruppbyte inte är möjligt och
3. det föreligger laga förfall.

Med laga förfall avses egen eller närståendes sjukdom, närståendes dödsfall eller begravning och andra hinder utanför studentens kontroll. Laga förfall ska styrkas med läkarintyg eller liknande. Om dispens medges ska du genomföra en pedagogiskt likvärdig uppgift som kompensation för frånvaron.

Dispensen ska sökas i förväg hos kursadministratören. I ansökan, som ska vara i en PDF-fil, ska anges:

1. namn och personnummer,
2. basgrupp,
3. namn på seminarium, inklusive datum och tid,
4. namn på de två seminarier till vilka har anmälts förhinder i Athena (avsnitt 2.8.2) och
5. skäl för ansökan.

Till ansökan ska bifogas de intyg som styrker att det föreligger laga förfall. Ett intyg ska bifogas i PDF-fil.

Den pedagogiskt likvärdiga kompletteringsuppgiften består som huvudregel i en längre PM-uppgift. Den ska vara inlämnad till kursföreståndaren senast sju arbetsdagar efter att seminariet ägde rum. Ges seminariet en onsdag ska uppgiften lämnas in senast torsdag veckan därpå.

Om dispens inte beviljas får du omregistrera sig och uppfylla obligatoriet annan termin.

2.9 Vad gör jag om jag närvarat på åtta eller färre seminarier?

På kursen gäller, som framgått, deltagande vid elva (11) seminarier eller nio (9) seminarier efter den generella dispensen. I undantagsfall kan den särskilda dispensen användas enligt föregående avsnitt. Det är dock inte ovanligt att förutsättningarna för att använda den dispensen inte är uppfyllda och frågan uppkommer vad som gäller.

Om du närvarat vid åtta seminarier eller färre kontaktar du kursadministratören så får du hjälp att omregistrera dig på kursen och placeras i en grupp. På så sätt kan du fullgöra de moment som du saknar.

Stockholms universitet

2.10 Rättelse i Athena vid felaktig närvaro

Det kan hända att det blir felaktiga registreringar i Athena för studenter avseende obligatorisk moment. Om en felaktig godkänd närvaro i Athena registrerats för en student som inte har varit närvarande kan beslut om rättelse ske enligt 6 kap. 23 § högskoleförordningen (1993:100) jämförd med 36 § förvaltningslagen (2017:900).

Rättelse av sådana förbiseendefel kan ske om det står klart att registreringen är uppenbart felaktig, t.ex. när en student har getts godkänt på ett kursmoment som du inte har deltagit i. Innan beslut om rättelse fattas ges du möjlighet att yttra sig.

3 Internationella och komparativa inslag på kursen

Förvaltningsrätten styrs i stor utsträckning av nationell lagstiftning. Några mer betydande komparationer med andra länder görs därför inte. Däremot ingår självklart europarätten, EU-rätten och Europakonventionen, som en naturlig del av den svenska rättsordningen i kursen.

4 Samverkan med det omgivande samhället

Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol syftar bland annat till att ge inblick i den dömande verksamheten och ges normalt i samarbete med Förvaltningsrätten i Stockholm och Kammarrätten i Stockholm. Till detta kommer eventuella föreläsningar av praktiserande jurister.

Uppsatsen kan komma att examineras av såväl lärare vid och utanför Juridicum som i samband härmed även ger återkoppling på uppsatsen.

5 Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Förvaltningsrätt är ett stort och mångfacetterat ämne som dessutom sysselsätter ett stort antal färdigutbildade jurister. Det är också ett ämne som inverkar på snart sagt alla livets skeenden, från förlossningsvård via högskoleutbildning till gravrätt. Det är vidare ett ämne som på ett avgörande sätt påverkar företagens verksamhet, t.ex. genom tillståndsprövning av verksamhet som inverkar på miljön och tillsyn över arbetsmiljö och kommersiell verksamhet. I den meningen förhåller sig kursen till flertalet kurser på programmet. Det finns alltid en förvaltningsrättslig aspekt som måste beaktas vid olika civilrättsliga dispositioner. Exempelvis finns en koppling mellan socialtjänstens ansvar och vårdnadsfrågor, mellan fastighetsrätt och plan- och byggrätt samt mellan myndighetsutövning och skadeståndsansvar. Ett och samma förhållande kan dessutom

Stockholms universitet

aktualiseras, om än med olika utgångspunkter, i såväl allmän domstol som förvaltningsdomstol, något som upphandlingsförfarandet är ett exempel på. Vidare påverkar förvaltningsrättsliga åtgärder, t.ex. vitesföreläggande, möjligheterna att utkräva straffrättsligt ansvar.

På ett mer konkret plan bygger förvaltningsrätten vidare på Statsrätten och Europarätten. Här ska även understrykas att i kursen ingår juristprogrammets miljösättsstrimma. Under momentet speciell förvaltningsrätt ges en föreläsning och ett seminarium om miljörätt i en förvaltningsrättslig kontext. Kursen anknyter också på bl.a. kurserna Associationsrätt, Skatterätt, Straffrätt, Fastighetsrätt och Processrätt.

6 Krav för deltagande i undervisningen

6.1 Förkunskapskrav

För tillträde till undervisning och examination krävs godkända tentamina i de kurser som ingår i första, andra, tredje och fjärde terminerna samt Processrätt.

6.2 Registrering

6.2.1 Webbregistrering

Registrering på en obligatorisk kurs kan senast göras den andra dagen efter kursens start. Student på termin 2–7 på juristprogrammet, som har blivit antagen till obligatoriska kurser genom Antagningen, kan under registreringsveckan webbregistrera sig.

Denna webbregistrering kommer enbart att kunna göras av studenter som följer studieordningen och uppfyller respektive förkunskapskrav (och inte har tillgodoräknade obligatoriska kurser - kontakta i så fall bitr. studierektor Charlotta Lindström via mail för hjälp med registrering).

För att kunna läsa kursen ska du göra följande:
1) Aktivera ditt universitetskonto www.su.se/aktivera (om du inte tidigare har läst vid Stockholms universitet)

2) Registrera dig på kursen, se vidare https://www.su.se/utbildning/en-lyckad-start/registrera-dig-p%C3%A5-din-kurs-eller-ditt-program

Om du av någon av anledning inte kan registrera dig t.ex. inte uppfyller förkunskapskraven eller har tillgodoräknat kurser var god kontakta studievägledningen

Stockholms universitet

på Utbildningskansliet för registrering. Observera att registreringar inte tas emot på annat sätt!

6.2.2 Omregistrering

Studenter som läser om kursen måste omregistrera sig hos kursadministratören. Det går INTE att omregistrera sig via webben.

6.2.3 Registrering vid tillgodoräknande

Om du har ett tillgodoräknandebeslut och ska komplettera kursen med ett mindre antal högskolepoäng ska du registreras av Utbildningskansliet, se vidare dokumentet Tillgodoräknanden och komplettering på Grundkursen Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt.

6.2.4 Avregistrering/tidiga avbrott

Endast förstagångsregistrerade är garanterade en plats i bl.a. seminarieundervisningen. Om du inte vill läsa kursen, men har glömt att avregistrera dig räknas du inte som förstagångregistrerad vid ett senare tillfälle. Detta får även konsekvenser för poängsättning av uppsats, se nedan.

Registrerade studenter som vill göra ett tidigt avbrott på en kurs, dvs. avregistrera sig, kan göra det själv via Ladok för studenter inom tre veckor från kursstart. Detta krävs för att kunna bli förstagångsregistrerad nästa gång du vill läsa kursen. Notera att uppsatsen ses som för sent inlämnad om den inte lämnas in vid ordinarie inlämningstillfälle under den termin som du är förstagångsregistrerad. En sen inlämnad uppsats innebär att ett av de viktigaste bedömningskriterierna, att uppsatsen ska lämnas in i tid, inte har uppfyllts. Högre poäng än åtta och således högre betyg än BA kan då inte ges för uppsatsmomentet.

Observera att systemet inte räknar från kursens första dag utan det är från kursstartsveckan som tre veckor räknas. Sista dag är alltid en söndag.

Om du redan har hunnit göra en anmälan till gruppundervisning, var god meddela kursadministratören om ditt planerade avbrott. Kontaktuppgifter finns bl.a. på kurssidan i den digitala utbildningskatalogen.

Tänk på att det kan få konsekvenser för din rätt att erhålla studiemedel om du avregistrerar dig från en kurs. Kontakta CSN för mer information!

Stockholms universitet

6.3 Gruppindelning och anmälningar

För att kunna anmäla dig till en grupp måste du vara registrerad på kursen. De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen och får välja en plats i en grupp först. För omregistrerade finns det möjlighet att delta i undervisningen med en grupp endast i mån av plats samt efter principen "först till kvarn".

Kursen har tre gruppval och två anmälningar:

- val till seminarie-/case grupp
- val till grupphandledning, ej bundet till seminarie-/case grupp
- val till Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol, ej bundet till seminarie-/case grupp
- anmälan till återkoppling för uppsats,
- anmälan till tentamen
  Du som har ett tillgodoräknande från annan ort eller liknande och ska tentera kursen delvis, t.ex. 3 eller 5 hp, måste även i god tid anmäla dig till kursadministratören. Särskild anmälan till kursadministratören behövs således inte för de studenter som läser kompletteringsutbildningen för utländska jurister, 19,5 hp. Du som har rätt till särskilda pedagogiska hjälpmedel, t.ex. förlängd skrivtid måste också i god tid anmäla detta till kursadministratör inför varje tentamenstillfälle.

7 Studieanvisningar

7.1 Kurslitteratur/läroböcker *(se även litteraturlistan)*

von Essen, Ulrik, Förvaltningsrättens grunder, Norstedts Juridik, 6 uppl., 2024.

Lavin, Rune, Förvaltningsprocessrätt, Norstedts Juridik, 5 uppl., 2023.

Lundell, Bengt & Strömberg, Håkan, Handlingsoffentlighet och sekretess, Studentlitteratur, 14 uppl., 2023.

Rättsfallskompendium i offentlighet och sekretess (Görs tillgängligt digitalt och gratis).

Björkman, Ulla & Lundin, Olle, Kommunen och lagen: en introduktion, Iustus Förlag, 8 uppl., 2024.

Örnberg, Åsa, Kompendium i Kommunalrätt (Görs tillgängligt digitalt och gratis).

Stockholms universitet

Rättsfallskompendium i kommunalrätt (Görs tillgängligt digitalt och gratis).

Lerwall, Lotta (redaktör/utgivare), Makt, myndighet, människa: en bok i speciell förvaltningsrätt, Iustus Förlag, 6 uppl. 2024.

Wenander, Henrik & Reichel, Jane, Europeisk förvaltningsrätt i Sverige, Norstedts Juridik, 2 uppl., 2025.

Ribbing, Michaela; Sandström, Lena; Örnberg, Åsa, Författningssamling i förvaltningsrätt 2024/25, Norstedts juridik, 19 uppl., 2024.

Institutet för språk och folkminnen, Myndigheternas skrivregler, Språkrådet och Norstedts Juridik, 8 uppl. 2014. Finns gratis digitalt: Myndigheternas skrivregler.

Wahlgren, Peter, Warnling-Nerep, Wiweka & Wrange, Pål, Juridisk skrivguide, Jure, 4 uppl., 2014.

Utskrifter av de tre kompendierna kan eventuellt Akademibokhandeln på Campus bistå med. Vänd dig således till bokhandeln om du vill ha hjälp med utskrifter.

7.2 Källmaterial

Ribbing, Michaela; Sandström, Lena; Örnberg, Åsa – Författningssamling i förvaltningsrätt, senaste upplagan.

7.3 Övrigt material

Kompletterande material, t.ex. seminariematerial med artiklar, rättspraxis m.m., VLC och PBL-övningar tillkommer. Observera att även sådant kompletterande material utgör kursfordran! Med kursfordran menas att det är de förväntade studieresultaten som examineras och kurslitteraturen och kompletterande material syftar till att hjälpa dig att nå måluppfyllelse.

Seminariematerialet, innehållande instruktioner, rättsfall och JO-beslut m.m., görs tillgängligt på Athena. Visst förberedelsematerial kan komma att läggas ut efter kursstart – enligt lärarnas uppdateringar och önskemål – och en notering publiceras då under Anslag.

PPT-bilder och övrigt material till föreläsningarna görs som huvudregel tillgängligt på Athena.

Material till Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol ges enligt särskilda instruktioner, se Athena/Planeringar/Förvaltningsprocessrätt/Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol.

Ett virtuellt fall, VLC – ett frivilligt lärandetillfälle som är avsett att ge fördjupad förståelse av förvaltningsrättslig metod och systematik. Instruktioner och länk till spelet finns på Athena/Planeringar/Case/Virtual Law Case.

PBL-övningarna är också frivilliga och avser bl.a. att träna studenternas förmåga att identifiera och lösa rättsliga problem i grupp samt att presentera lösningarna muntligt. Instruktioner och övningsuppgifterna finns på Athena under Planeringar/Case & PBL.

Övningstentor med svarsförslag är tillgängliga på Athena/Planeringar/Tentamen/Inför tentamen.

7.4 Rekommenderat material

Bohlin, Alf, Offentlighetsprincipen, Norstedts Juridik, 9 uppl., 2015.

Bohlin, Alf, Kommunalrättens grunder, Norstedts Juridik, 7 uppl., 2016.

Ebbesson, Jonas, Miljörätt, Iustus Förlag, senaste upplagan.

Förvaltningsrättslig Tidskrift, tillgänglig digitalt med SU konto via SU biblioteket och

Athena/Uppsats/Förvaltningsrättslig tidskrift.

Juno, där finns kommentarer till de flesta lagar som aktualiseras på kursen.

7.5 Förberedelser inför undervisningen

Det är viktigt att närvara vid introduktionsföreläsningen där bl.a. kursupplägget och en del praktisk information presenteras. Informationen förväntas vara känd av alla studenter. I så måtto kan introduktionsföreläsningen ses som obligatorisk. Informationen som ges under introduktionsföreläsningen framgår dock även av kursdokumentation som Kursplan, Kursbeskrivning, Uppsatsanvisningar och dokumentet Vanliga frågor och svar.

Undervisningen följer genomgående upplägget där varje moment – Allmän förvaltningsrätt, Kommunalrätt, Allmänna handlingar och sekretess, Speciell förvaltningsrätt samt Förvaltningsprocessrätt – inleds med en eller flera föreläsningar följt av PBL-övningar och seminarier där speciella rättsfrågor i aktuellt hänseende behandlas.

Stockholms universitet

Litteraturen ska noggrant studeras i dess helhet och kan lämpligen studeras i den ordning de olika momenten behandlas i föreläsningarna (se schemat). Kursen inleds med den *allmänna förvaltningsrätten*. Således bör von Essen, Ulrik, Förvaltningsrättens grunder, läsas först.

Ordningen är sedan *allmän kommunalrätt*, som behandlas i Björkman, Ulla & Lundin, Olle, Kommunen och lagen: en introduktion samt två kompletterande kompendier, Kompendium i kommunalrätt och ett rättsfallskompendium.

Efter detta kommer *allmänna handlingar och sekretess*, varvid Lundell, Bengt & Strömberg, Håkan, Handlingsoffentlighet och sekretess samt kompletterande rättsfallskompendium studeras.

Därefter följer den *speciella förvaltningsrätten*, vilken i och för sig behandlas under hela kursen och Lerwall, Lotta (redaktör/utgivare), Makt, myndighet, människa: en bok i speciell förvaltningsrätt, kan därför med fördel läsas parallellt med övrig litteratur.

Kursen avslutas med *förvaltningsprocessrätt* där Lavin, Rune, Förvaltningsprocessrätt, ska läsas tillsammans med kapitel 12–14 i Förvaltningsrättens grunder.

Variationer i ordningsföljden kan förekomma från termin till termin av schematekniska skäl. Titta i schemat och läs litteraturen i den ordning som följer av föreläsningarna. För förståelse av ämnet är det viktigt att relevant litteratur har studerats före föreläsningarna.

Inför seminarierna ska ett antal rättsfall eller liknande ha lästs. Vad som ska läsas, instruktioner för inläsningen samt vilka frågor som ska behandlas under ett seminarium finns på Athena under fliken Planeringar. Studenterna förutsätts vara väl förberedda till seminarierna samt ha relevant material tillgängligt.

Material och instruktioner till Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol finns på Athena under fliken Planeringar/Förvaltningsprocessrätt/ Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol.

Caseseminariet kräver ingen förberedelse, utan instruktioner ges i samband med undervisningstillfället.

För uppsatsen finns utförliga instruktioner på Athena under fliken Planeringar/Uppsats i dokumentet Uppsatsanvisningar.

Stockholms universitet

8 Examination

8.1 Examinationsmoment

Examination sker genom skriftlig tentamen, aktivt deltagande i obligatoriska moment – seminarier, caseseminarium samt samtliga moment av Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol och författande av en uppsats.

Som framgått ovan är kursen organisatoriskt uppdelad i två delmoment. Det första delmomentet innefattar studier i förvaltningsrätt, kommunalrätt och förvaltningsprocessrätt. Under delmomentet genomför studenterna även ett Seminarium om muntlig förhandling i förvaltningsdomstol. Delmomentet motsvarar sammanlagt 15 hp och löper under hela kursen. Inom ramen för det andra delmomentet författar du en längre uppsats. Uppsatsen ska författas parallellt med studierna. Momentet motsvarar 6 högskolepoäng.

Betyg på kursen sätts, förutsatt att samtliga obligatorier är uppfyllda, efter en sammanslagning av poängen för uppsatsen respektive för den skriftliga tentamen. För att bli godkänd på kursen krävs att samtliga förväntade studieresultat för kursen är uppfyllda.

Uppsatsmomentet består av en individuellt författad uppsats, vilken kan ge maximalt 10 poäng. För godkänt resultat och slutbetyg på kursen krävs minst 5 poäng för uppsatsen. En sen inlämnad uppsats innebär att ett av de viktigaste bedömningskriterierna, att uppsatsen ska lämnas in i tid, inte har uppfyllts. Högre poäng än åtta (8) och således högre betyg än BA kan då inte ges för uppsatsmomentet, om inte laga förfall föreligger. Uppsats ses som för sent inlämnad om den inte lämnas in vid ordinarie inlämningstillfälle under den termin som du är förstagångsregistrerad. Den ses även som för sent inlämnad om uppsatsen underkänts och därefter lämnas in i omarbetat skick.

Tentamen vid kursens slut består vanligtvis av fem (5) frågor. Skrivtiden är som huvudregel fem timmar. För godkänt resultat och slutbetyg på kursen krävs minst 50 % av maxpoängen på salstenta.

Datumen för inlämning av uppsats samt tidpunkt för tentamen och omtentamen finns i schemat.

8.2 Tillträde till examination

För tillträde till undervisning och examination krävs godkända tentamina i de kurser som ingår i första, andra, tredje och fjärde terminerna samt Processrätt.

Stockholms universitet

8.3 Anmälan till tentamen

Tentamensanmälan ska som huvudregel göras i Ladok senast 10 kalenderdagar före dag för tentamen, undantag kan behöva göras vid t.ex. röda dagar. Anmälan till tentamen förutsätter registrering på kursen. Studenter som inte har anmält sig kan inte beredas plats på tentamen.

Du som har ett tillgodoräknande från annan ort eller liknande och ska tentera kursen delvis, t.ex. 3 eller 5 hp, måste även i god tid anmäla dig till kursadministratören. Särskild anmälan till kursadministratören behövs således inte för de studenter som läser kompletteringsutbildningen för utländska jurister, 19,5 hp.

Du som har rätt till särskilda pedagogiska hjälpmedel pga. funktionsnedsättning, t.ex. förlängd skrivtid måste också i god tid anmäla detta till kursadministratör inför varje tentamenstillfälle, se vidare nedan under Funktionsnedsättning.

Alla studenter har rätt att i stället för ordinarie betygsskala (AB, Ba, B och U) få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt den skalan måste dock anmäla detta till kursadministratören minst fem arbetsdagar före den skriftliga tentamen.

8.4 Handlingar som ska tas med till salstentamen

Till salstentan ska godkänd legitimation medtas. Som godkänd legitimation räknas körkort, pass och id-kort med aktuell giltighetstid. Som godkänd legitimation räknas även högst tre månader gammal polisanmälan som anger att tentandens id-handling är stulen eller förlorad. Även utländska identitetshandlingar godkänns, företrädesvis pass och id-kort.

8.5 Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler vid salstentamen

Var gärna på plats minst 15 minuter innan salstentamen startar.

Vid tentamen på juristprogrammet tillämpas olika examinationsalternativ. Information om de olika examinationsalternativen samt de ordningsregler som gäller vid tentamen finns på Juridiska institutionens hemsida. Förekomsten av otillåtna hjälpmedel, anteckningar och liknande samt brott mot ordningsreglerna kan föranleda en anmälan till universitetets disciplinnämnd. Disciplinnämnden, som leds av rektor, kan besluta om varning eller avstängning från studierna.

Vid salstentamen på kursen tillämpas examinationsalternativ 2 i de av Juridiska institutionens institutionsstyrelse antagna regler för examination.

Stockholms universitet

Examinationsalternativ 2 innebär att endast författningstext tillåts, dvs. Författningssamling i förvaltningsrätt och/eller lagbok. Notera att tentafrågorna utgår från Författningssamlingen och att lagbok kan sakna för kursen relevanta författningar.

Anteckningar, ”flärpar” (för att orientera sig mellan författningar), understrykningar och dylikt är tillåtna i ovanstående angivna texter. Lösblad är således inte tillåtna. Med lösblad innefattas t.ex. genomskinliga post-it lappar som inte är tillåtna.

Information om de olika examinationsalternativen samt de ordningsregler som gäller vid tentamen finns på Juridiska institutionens hemsida: Regler för examination 221026.pdf (su.se), se även Tentamen - Stockholms universitet.

OBS: Egen elektronisk utrustning för kommunikation och/eller möjlighet till internetuppkoppling, ordböcker eller miniräknare får inte medtas.

Det nyss sagda innebär att tillåtna hjälpmedel vid salstentamen är:

- ett exemplar av Ribbing, Michaela; Sandström, Lena; Örnberg, Åsa – Författningssamling i förvaltningsrätt, Norstedts juridik, senaste upplagan eller på egen risk tidigare upplaga, och/eller
- ett exemplar av lagboken och
- anteckningar, ”flärpar”, understrykningar och dylikt i ovanstående angivna texter.

8.6 Inlämning av tentamen

Observera att samtliga studenter omedelbart ska sluta skriva när tentamensvakterna meddelar att tiden är slut. Endast de tentamina, vilka studenterna aktivt har lämnat in (genom att trycka på ”Lämna in”) kommer att rättas.

För att blanka behöver du klicka in er på menyknappen som du hittar högt uppe i högra hörnet, se vidare Planeringar/Tentamen/Inför tentamen/Lämna in blankt. Du kan inte i efterhand ångra ett beslut att lämna in blankt.

Om du inte har avslutat examinationen på föreskrivet sätt (genom att trycka på ”Lämna in” alternativt ”Lämna in blankt”) tolkas det som att du har valt att lämna in blankt. Tentamen kommer då inte att rättas.

Stockholms universitet

8.7 Betygskriterier tentamen

8.7.1 Betygskriterier enligt den fyrgradiga betygsskalan

AB (Med beröm godkänt)

• Visar mycket god förtrogenhet med grundläggande förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar flertalet juridiska frågeställningar i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett mycket bra sätt och löser flertalet aktuella frågeställningar.

• Motiverar sina ställningstaganden väl och för en tydlig och rättsligt relevant argumentation.

BA (Icke utan beröm godkänt)

• Visar god förtrogenhet med grundläggande förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar flertalet juridiska frågeställningar i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett bra sätt och löser flertalet aktuella frågeställningar.

• Motiverar de flesta av sina ställningstaganden väl och för en till viss del tydlig och rättsligt relevant argumentation.

B (Godkänd)

• Visar godtagbar förtrogenhet med grundläggande förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar de tydligast framträdande juridiska frågeställningarna i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett godtagbart sätt och löser de mest centrala frågeställningarna.

• Motiverar sina ställningstaganden på ett godtagbart sätt. Den rättsliga argumentationen är delvis relevant.

U (Underkänd)

Stockholms universitet

• Uppnår inte samtliga de krav som ställs för betyget B.

8.7.2 Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A (Utmärkt)

• Visar mycket god förtrogenhet med grundläggande förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar juridiska frågeställningar i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett utmärkt sätt och löser aktuella frågeställningar.

• Motiverar sina ställningstaganden väl och för en tydlig och rättsligt relevant argumentation.

B (Mycket bra)

• Visar mycket god förtrogenhet med grundläggande förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar flertalet juridiska frågeställningar i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett mycket bra sätt och löser flertalet aktuella frågeställningar.

• Motiverar sina ställningstaganden väl och för en tydlig och rättsligt relevant argumentation.

C (Bra)

• Visar god förtrogenhet med grundläggande förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar flertalet juridiska frågeställningar i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett bra sätt och löser flertalet aktuella frågeställningar.

• Motiverar de flesta av sina ställningstaganden väl och för en till stor del tydlig och rättsligt relevant argumentation.

D (Tillfredsställande)

Stockholms universitet

• Visar tillfredsställande förtrogenhet med förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar de mest framträdande juridiska frågeställningarna i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett tämligen bra sätt och löser de mest centrala frågeställningarna.

• Motiverar flertalet av sina ställningstaganden på ett tillfredsställande sätt och för en delvis tydlig och rättsligt relevant argumentation.

E (Tillräckligt)

• Visar godtagbar förtrogenhet med förvaltningsrättsliga regler och principer.

• Identifierar de mest framträdande juridiska frågeställningarna i förekommande situationer.

• Tillämpar relevanta rättsregler och principer på ett godtagbart sätt och löser de mest centrala frågeställningarna.

• Motiverar sina ställningstaganden på ett godtagbart sätt och för en delvis relevant rättslig argumentation.

Fx (Otillräckligt)

• Uppnår inte samtliga de krav som anges för betyget E.

F (Helt otillräckligt)

• Presterar betydligt under de krav som anges för betyget E.

8.7.3 Kommentarer till betygskriterierna

Betygskriterierna bygger på de förväntade studieresultaten (lärandemålen) för kursen och ska läsas som typprestationer, där enstaka styrkor och svaghet kan kompensera varandra. De enskilda examinationsuppgifterna poängsätts.

Poängsättningen utgör ett stöd för den samlade bedömning av studenternas prestationer som görs i förhållande till betygskriterierna och lärandemålen. Poängsättningen svarar så långt det är möjligt mot ovanstående betygskriterier.

Stockholms universitet

Frågorna på tentamen är i huvudsak problembaserade och anknyter till de förväntade studieresultaten. Vid sidan om rena faktakunskaper och insikter om regelsystem beaktas hur väl rättsliga problemställningar kan urskiljas och formuleras utifrån angivna faktiska omständigheter i frågorna, i vilken utsträckning rättsligt relevanta argument respektive irrelevanta argument åberopas och i vilken utsträckning motiveringen är fullständig respektive ofullständig.

8.8 Bedömningskriterier uppsats

En sen inlämnad uppsats innebär att ett av de viktigaste bedömningskriterierna, att uppsatsen ska lämnas in i tid, inte har uppfyllts. Högre poäng än åtta (8) och således högre betyg än BA kan då inte ges för uppsatsmomentet, om inte laga förfall föreligger. Uppsats ses som för sent inlämnad om den inte lämnas in vid ordinarie inlämningstillfälle under den termin som du är förstagångsregistrerad. Den ses även som för sent inlämnad om uppsatsen underkänts och därefter lämnas in i omarbetat skick.

Övriga bedömningskriterier framgår av Uppsatsanvisningarna, avsnitt 5.2, i Athena.

8.9 Begäran om omprövning

För att underlätta och skynda på handläggningen bör begäran om omprövning lämnas in på avsedd blankett och enligt de instruktioner som framgår här. Begäran ska vara noga motiverad och en kopia på tentan och ev. uppsats med examinationsprotokoll måste bifogas. Omprövning görs av examinator/kursföreståndare, normalt i samråd med övriga lärare som medverkat i examinationen.

Notera att det endast är betyget för hela kursen, slutbetyget, som ingår i examen. Omprövningen avser därför det slutbetyg som satts för kursen. Det betyder att omprövning inte görs förrän efter att poängen på uppsatsen och den skriftliga tentamen lagts samman och beslut om slutbetyg har meddelats. Du kan begära omprövning på underlag av uppsatsen eller vissa tentafrågor, eller en kombination av detta. Det sagda betyder således att omprövningar handläggs först efter att student har erhållit sitt slutbetyg. Detta gäller dock inte om uppsats har underkänts. Har uppsats underkänts handläggs omprövningen efter en begäran har inkommit. Reglerna för rättelse och omprövning av betyg finns i 6 kap. 23 och 24 §§ högskoleförordningen (1993:100). För att ändra beslut vid omprövning krävs att beslutet om betyg är uppenbart oriktigt. Det är endast examinator som kan fatta beslut om ändring av betyg.

Stockholms universitet

9 Funktionsnedsättning

9.1 Pedagogiska stödformer

Stockholms universitet erbjuder olika pedagogiska stödformer för personer med varaktiga funktionsnedsättningar. Stödet som erbjuds beror på den enskildes situation och är till för att underlätta studierna. Målet är att alla studenter ska ha en möjlighet att studera på lika villkor.

För att ta del av stödet som erbjuds måste du göra en ansökan. Detta gör du genom att logga in i systemet Nais via länk på studentavdelningens hemsida och fylla i webbformuläret. För att fullfölja ansökan måste du bifoga ett intyg som bekräftar en varaktig funktionsnedsättning. Du hittar hemsidan via Stockholms universitet: Studera med funktionsnedsättning - Stockholms universitet

När ansökan är mottagen kontaktas du av studentavdelningen för att boka ett personligt möte.

Du som har beviljats stöd ska sedan ta kontakt med din institutions kontaktperson och lämna in det intyg som studentavdelningen utfärdat. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson, tfn: 08-16 13 04 eller e-post: viktoria.pettersson@juridicum.su.se

9.2 Examination vid funktionsnedsättning

Observera att du senast 3 veckor före varje examinationstillfälle måste meddela kursadministratör/amanuens att examination med stöd ska genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras såsom önskas. Observera också att tentamensanmälan måste ske på sedvanligt sätt senast tio kalenderdagar före tentamen.

Notera också att för stödåtgärder som löper över hel kurs, t.ex. anteckningshjälp, eller mer omfattande åtgärder, t.ex. dela upp tentamen, måste du i god tid, men senast vid kursstart kontakta aktuell kursadministratör/amanuens och meddela att du önskar dessa stödåtgärder.

10 Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i en elektronisk blankett för kursutvärdering i slutet av kursen. Kursutvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkring av kursens innehåll och pedagogiska upplägg. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt, och de synpunkter och idéer som framförs i kursutvärderingen övervägs alltid noga.

Stockholms universitet

11 Kontaktuppgifter

Kursansvarig: Michaela Ribbing: E-post: forv@juridicum.su.se

- Kursadministratör: Milica Vavan: E-post: forv@juridicum.su.se
- Telefon: 08-16 29 63
- Mottagningstider: tisdagar och torsdagar kl. 13.00-15.00
- Rum: C 896